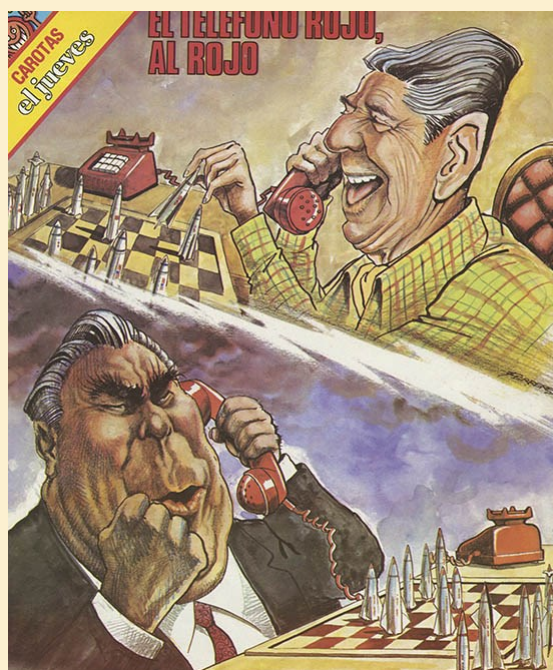

Entrevista a Miquel Ferreres: «Si tingués una segona vida, tornaria a fer de dibuixant de diaris »

Per Jordi Riera Pujal

A **Miquel Ferreres** (Barcelona, 1949) no li acaba de fer el pes que li diguin caricaturista o ninotaire; ell es considera **dibuixant**. És un creador de grans habilitats tècniques que pot dibuixar de tot, però que s'ha centrat en la creació de vinyetes de premsa, un camp on ha aconseguit que una legió de lectors catalans segueixin els seus acudits amb una total complicitat.

Ronald Reagan, Leonid Brézhnev, *El Jueves*, 9/12/1981

El seu traç expressiu i el seu humor reflexiu i escèptic es poden seguir actualment al diari Ara. L'autor és de prendre notes durant el dia de tot el que pot ser susceptible de passar a ser un acudit. Quan acaba concretant una idea, l'esbossa a llapis i després la passa a tinta. És el moment creatiu en què la seva mà **fa màgia**, creant un dibuix ple d'intencions i amb una més que destacable qualitat estètica. La **llibertat de creació** és una paraula important pel dibuixant. Llibertat que empra cada dia per fer un dibuix de premsa que cridi l'atenció, sorprengui i vagi més enllà del que se sol dir oficialment.

Entrevista

Pertanyes a una generació que, quan de joves passàveu per davant d'algun quiosc, el trobàveu farcit de tebeos d'humor i d'aventura. Quins són els que t'agradaven més?

Després de l'època del TBO, amb *La Família Ulises*, vaig seguir la col·lecció de *Hazañas Bélicas* que estava magníficament dibuixada. També seguia uns tebeos de superherois fets a Mèxic: *Superman*, *Batman*, *Aquaman*, etc., que tenien un llenguatge molt divertit, però sens dubte el que més em va marcar va ser *El hombre enmascarado* (*The Phantom* en la versió original, *El Fantasma* a Llatinoamèrica), tant pel dibuix com pel guió.

En alguna entrevista que t'han fet has comentat que la teva mare et va encaminar a que t'interessés el dibuix. Com ho va fer?

Ella havia après a dibuixar a l'escola de la República i ens comprava les «Pàgines Viscudes» de Josep Maria Folch i Torres (*En Patufet*), que estaven molt ben il·lustrades. Allà vaig començar a interessar-me pel dibuix, ja que em descobria un món riquíssim, més que el de les paraules, que moltes vegades no entenia.

Un dibuixant de premsa d'actualitat ha de tenir una gran capacitat d'observació i d'anàlisi de les notícies per fer-ne una lectura crítica i alhora humorística. Va ser el teu pare qui et va ensenyar a saber «llegir» les notícies?

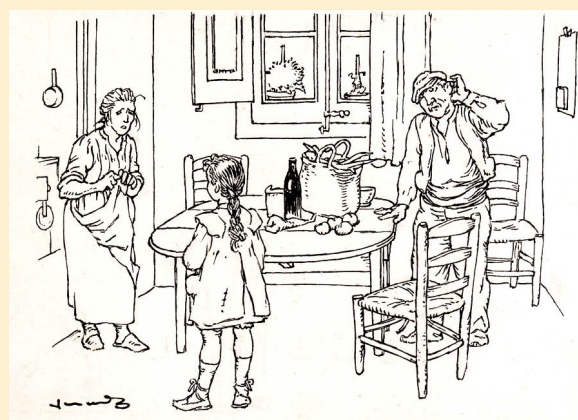
Ell era un gran lector de diaris i li interessava molt la política.

Boixcar, *Hazañas bélicas*.

Lee Falk, *El hombre enmascarado*

Junceda, Josep Maria Folch i Torres, *Pàgines Viscudes*, *En Patufet*, 1924

A l'època franquista havies d'interpretar el que hi havia d'amagat darrere d'allò que t'explicaven als diaris. D'aquí m'ha quedat el costum de llegir diaris en paper i de ser desconfiat.

Vas aprendre grafisme a l'Escola Llotja de Barcelona a finals dels anys seixanta. És allà on vas començar a practicar les habilitats per fer una bona caricatura?

La caricatura va néixer com una diversió secreta a l'adolescència, un vici personal ocult als professors de l'institut, que eren la diana dels meus dibuixos fins que, anys més tard, vaig descobrir que podia ser una professió al món de la premsa.

Quins referents dins el món de la caricatura i l'humor gràfic prenies com a model en aquells anys setanta, quan vas començar a publicar en premsa?

Per mi, als anys setanta els mestres eren Cesc, Perich o Chumy Chúmez. Els admirava i intuïa l'esforç que feien per driblar la censura. Aquests dibuixants eren molt seguits per la gent que esperava trobar alguna esperança de que la situació política canviés. Com a caricaturista, David Levine és un dels grans referents que he tingut.

L'any 1975 vas començar a publicar a *El Correo Catalán*, que en aquells anys era un diari de tendències catalanistes. Dibuixaves dins aquelles redaccions que ara les tenim mitificades com a llocs amb molt fum, molta màquina d'escriure i molts periodistes aplegats en poc espai? Com recordes l'època?

Vaig començar a treballar en premsa l'estiu de 1975: crisi al Sàhara, cop d'estat a Argentina i el general Videla prenent el poder. Aquest dos van ser els primers temes que vaig dibuixar per a la portada de *El Correo Catalán*; encara faltaven quatre mesos per a la mort de Franco. Jo treballava a casa i també a la redacció, on hi havia alcohol i molt de fum, de vegades críts i, cap al final del diari, fred, perquè no podien pagar la calefacció.

Henry Kissinger per David Levine (1926-2009)

Laureano López Rodó y Manuel Fraga, *El Jueves*, 1977

Quan es va aixecar la prohibició de fer revistes en català, va haver-hi alguns intents de fer publicacions satíriques. Són revistes que no van tenir una presència gaire llarga al quiosc. Pots comentar per què et sembla que no van acabar de funcionar revistes com *Amb Potes Rosses* (1979) o, posteriorment, *El Drall* (1988)?

Ja és prou difícil aixecar una revista, doncs imagina't si ho fas amb una sabata i una espadenya. Allò va servir per divertir-nos unes nits a la rebotiga d'un bar.

L'any 1977 et va convidar JL Martín a col·laborar a *El Jueves*. A partir de l'any 2017 hi vas tornar a dibuixar en una segona etapa. Hi ha molts anys de distància entre els dos períodes. Les dues vegades vas plegar per iniciativa pròpia per poder dedicar més temps a l'acudit diari en premsa?

Vaig entrar el 1977 col·laborant amb portades, pòsters centrals de doble pàgina i allò que en deien «Carotas» a tota pàgina, fins que un dia vaig trobar que s'havien reduït dràsticament el preu de les col·laboracions. «Es que ahora la revista és nuestra», em va dir la secretària. «Nuestra, ¿de quién?», vaig preguntar. Tot seguit va aclarir: «De Oscar, Gin, José Luis Martín» i d'un altra persona de qui no recordo el nom. Segui com sigui, vaig passar a col·laborar amb *El Papus* que, després de l'atemptat, s'havia traslladat a un edifici de la Meridiana al costat d'on després va esclatar la bomba de l'Hipercor. L'any 2017 vaig encetar una segona etapa a *El Jueves*, però no vaig durar gaire, perquè la feina a la premsa diària m'absorbeix molt

Has col·laborat amb molts mitjans de premsa de Barcelona com *Avui*, *El País* o *Diari de Barcelona*. Et demanava cada diari una manera diferent de comentar l'actualitat?

Aquests diaris que comentes han estat col·laboracions úniques, llevat del *Diari de Barcelona*, i, bàsicament eren il·lustracions per a articles concrets

A *La Vanguardia*, on vas estar de 1989 a 1997, has comentat en alguna entrevista que no podies desenvolupar la teva feina amb total llibertat, ja que alguns dibuixos on sortien determinats personatges de la vida política no els volien publicar.

Marta Ferrusola, *El Drall*, 10/5/1988

Carmen Maura, *El Jueves*, 1981

En vaig marxar per una suma d'incidències de diferent calibre que, sumades, em van crear la sensació de no trobar-me al lloc adequat, de sentir que no s'acabaven de refiar de tu, de torbar-se amb el fantasma de l'autocensura i de no saber quin dia trepitjaries una mina; fins que vaig acceptar l'oferta de *El Periódico*.

L'any 1997 vas iniciar una llarga etapa de col·laboració amb *El Periódico de Catalunya*. Les teves opinions gràfiques es van convertir en una de les seccions més visitades del diari. Vas continuar treballant per a ells fins a l'any 2018. Vas sortir del diari perquè van canviar els temps i van començar a posar entrebancs a les teves opinions gràfiques a l'època del Procés?

A El Periódico vaig treballar amb tres directors. Tot va anar de meravella amb els dos primers, i fatal amb el tercer. Vaig marxar perquè em retiraven dibuixos sense explicació.

La propietat del diari i els interessos que defensa han de marcar la línia d'opinió dels seus periodistes i col·laboradors?

La propietat ha de saber a qui contracta, i estaria bé que advertís sobre quins temes no vol que es parli i, si vol marcar la línia editorial, que ho faci; aleshores qui ho accepti s'hi podrà quedar ben tranquil.

Des de 2018 ets el gran referent de l'humor gràfic del diari Ara. Que penses que aporta aquest diari de diferent a la premsa que es fa a Barcelona?

El diari Ara és un diari modern fet per professionals joves que fan molt bé la seva feina informant d'allò que moltes vegades hi ha algú que no vol que se sàpiga. Estic molt còmode treballant amb ells i no he tingut cap mena de problema en aquests anys, tot i que jo accepto , i sempre ho he fet, que se'm pugui fer qualsevol observació sobre la pertinència de publicar un acudit. Suposo que l'Ara ha fet espavilar la resta de la premsa amb la seva empena, el seu rigor, les seves exclusives, la qualitat dels seus col·laboradors i els premis que no para de rebre.

Jordi Pujol, *El Periódico de Catalunya*, 15/7/2003

Los mejores dibujos publicados en El Periódico, El Jueves, 2003

El Jueves, 2018

La teva feina sempre ha destacat per la gran qualitat tècnica i artística de les teves caricatures. Quin és el teu procediment de treball per definir gràficament els personatges que pel seu continuat protagonisme polític sortiran sovint a les vinyetes?

Quan trio un tema em documento tant com puc i trec del meu arxiu de fotos les que em van bé, faig unes proves prèvies i començo a dibuixar amb llapis l'escenari on situaré les figures i l'atrezzo; tot com si fos una escena teatral. Un cop detallat tot això, encaixo els personatges, que han de ser ben reconeixidors pel seu posat, la cara i l'expressió.

En l'aspecte tècnic continues treballant amb el plomí i la tinta xinesa, o fas servir també la tecnologia digital?

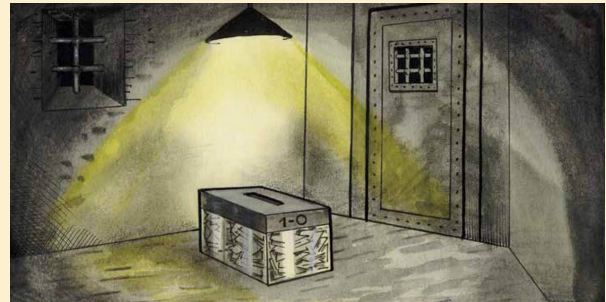
No faig res amb digital. Treballo amb l'antiquíssima tinta xinesa i plomí. Després dono color (normalment un sol to) amb aquarel·la.

El teu treball és conegut per un precís, vistós i interessant ús del color. Has creat una paleta pròpia de tonalitats per a les teves vinyetes?

Quan vaig arribar a *El Periódico* vaig començar a utilitzar color al dibuix diari; fins aleshores, sempre l'havia fet en blanc i negre. Al diari *Ara* vaig optar per fer una entonació general a base d'un blau de Prússia o anyil, que lliga molt bé amb el blau de la capçalera i amb el negre de la tinta xinesa.

Després de més de quaranta anys fent dibuix d'actualitat a la premsa, creus que ha anant canviat amb el pas del temps la manera d'encarar l'humor?

Ha canviat molt des de 1975. Aleshores no podíem ni imaginar que ens publicuessin dibuixos sobre el Rei, el Papa, els jutges o la guàrdia civil. Un dia a *La Vanguardia* vaig publicar un acudit on apareixia Franco i em va trucar un lector (aleshores treballava a la redacció) per renyar-me per la manca de respecte que demostrava fent conya d'una persona morta i em recriminava que no m'hauria atrevit a fer-ho en vida del personatge.

Illegal Times, 18/12/2017

Ara, 29/4/2019

Ara, 1/11/2019

S'havia d'anar amb compte amb la política, però podies escarnir les sogres, les feministes, els indis, els negres o els gais obertament. Alguns dibuixants després es van tornar «políticament correctes» de pet, d'un dia per l'altre.

A principis d'aquest any ha mort un referent del còmic de premsa a Barcelona, en Toni Batllori. Voldries fer algun comentari sobre les seves aportacions al món de les vinyetes?

En Toni era un amic, tenia un humor incisiu, però sense caure mai en l'acarnissament, anant als fets que, encara que fossin recargolats, ell sintetitzava de forma neta a la seva tira. *La Vanguardia* no trobarà un altre dibuixant de tires com en Batllori. El nostre és un ofici difícil que sembla que no té continuïtat en la gent jove.

Peridis és nascut l'any 1941, El Roto és del 1947, tu ets del 1949, JL Martín és del 1953. Tots esteu en actiu i tant de bo que per molts anys. Els grans mestres de l'humor gràfic no es jubilen mai?

No veig cap motiu que m'obligui a jubilar-me. Estic en un diari que m'agrada, amb gent que m'agrada, fent la feina que m'agrada i amb el cap prou clar per continuar fent-ho. Si tingués una segona vida, tornaria a fer de dibuixant de diaris.

Que n'opines, del moment polític actual a Catalunya?

La societat catalana està observant la coreografia que escenifiquen els polítics, intentant diferenciar els honrats dels vividors, els que ens volen dur a bon port dels que ens volen amarrats. En cap cas crec que la gent estigui indiferent o desenganyada. Crec que la majoria encara té fe en las urnes i està amb les antenes ben atentes.

14 d'abril de 2023

<http://humoristan.org>

Miquel Ferreres

Jordi Riera Pujal

Cita del document

Jordi Riera Pujal (2023): Entrevista a Miquel Ferreres: «Si tingués una segona vida, tornaria a fer de dibuixant de diaris» a Humoristan, Barcelona.
Disponible en línia el 14/4/2023 a: <http://humoristan.org>